

باھار گۈل ساۋۇت

يالىفسوزى

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

بامارگۇل ساۋۇت

يالىغۇز كۈپ

(پوۋېستلار)

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

孤独的茅棚/巴哈尔古丽·萨吾提著. —喀什:喀什
维吾尔文出版社, 2006. 8

ISBN 7—5373—1544—2

I. 孤… II. 巴… III. 中篇小说—作品集—中国
—当代—维吾尔语(中国少数民族语言)
IV. I247. 5

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2006)第 107119 号

责任编辑:阿尔祖姑丽·斯迪克

责任校对:坎拜尔姑丽·吾斯曼

孤独的茅棚

(中篇小说)

作者:巴哈尔古丽·萨吾提

喀什维吾尔文出版社出版发行

(喀什市塔吾孜路 14 号 邮编:844000)

各地新华书店经销

喀什维吾尔文出版社印刷厂印刷

880×1230 毫米 1/32 开本 10 印张 1 插页

2006 年 8 月第 1 版 2006 年 8 月第 1 次印刷

印数:1 —— 3080

定价:15.00 元

如有质量问题,请与我社联系调换

电话:0998—2653927

本书由作者四部中篇小说编成，作品中反映爱情、夫妻、父母与子女、人生与道德等方面的许多复杂问题。

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئارزۇگۈل سىدىق
مەسئۇل كوررېكتورى: قەمبەرگۈل ئوسمان

يالغۇز كەپە

(پوۋېستلار)

ئاپتورى: باھارگۈل ساۋۇت

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى نەشر قىلىپ تارقاتتى
(قەشقەر شەھىرى تارбоғۇز يولى 14 - قورۇ، پوچتا نومۇرى: 844000)

جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرىدا سېتىلىدۇ
قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى

فورماتى: 1230×880م 1/32

باسما تاۋىقى: 10 قىستۇرما ۋارىقى: 1

2006 - يىل 8 - ئاي 1 - نەشرى

2006 - يىل 8 - ئاي 1 - بېسىلىشى

تىراژى: 3080 — 1

ISBN7 — 5373 — 1544 — 2

باھاسى: 15.00 يۈەن

سۈپەتتە مەسىلە كۆرۈلسە ئالماشتۇرۇپ بېرىلىدۇ

تېلېفون: 0998 — 2653927

ئاپتورنىڭ تەرجىمىھالى

باھارگۈل ساۋۇت 1958- يىل
 12- ئاينىڭ 28- كۈنى ئاقسۇ شە-
 ھرىدە خىزمەتچى ئائىلىسىدە تۇغۇل-
 غان. باشلانغۇچ - ئوتتۇرا مەك-
 تەپلەرنى ئۆز يۇرتىدا تاماملىغان.
 1977- يىلى قەشقەر پېداگوگىكا
 ئىنستىتۇتى جۇڭگو تىل - ئەدەبىيات
 فاكۇلتېتىغا قوبۇل قىلىنغان، 1983-
 يىل 3- ئايدا ئوقۇشنى پۈتكۈزۈپ
 شىخەنزە مىللىي ئوتتۇرا مەكتەپكە
 خىزمەتكە چۈشكەن، 1995- يىلى
 ئۈرۈمچى ناھىيىسى ئەنەنچۇي ئۇيغۇر
 ئوتتۇرا مەكتەپكە يۆتكىلىپ كەلگەن.
 ھازىر دەم ئېلىشقا چىقىپ ئەدەبىي
 ئىجادىيەت بىلەن شۇغۇللىنىۋاتىدۇ.
 باھارگۈل ساۋۇت 1981- يىلى
 قەشقەر پېداگوگىكا ئىنستىتۇتى
 قۇرۇلغانلىقىنىڭ 20- يىللىقىنى خاتە-
 ىرىلەش مۇناسىۋىتى بىلەن چىقىرىلغان

توپلامغا كىرگۈزۈلگەن «چېچەك پەس-
لى» ناملىق شېئىرى بىلەن ئىجا-
دىيەت سېپىگە قەدەم قويغان بولۇپ،
ھازىرغىچە 50 پارچىگە يېقىن شېئىر،
نەسر، 20 پارچىدىن ئارتۇق ھېكايە،
پوۋېست ئېلان قىلدۇرۇپ، ئوقۇرمەن-
لەرنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشكەن. ئۇنىڭ
«ئاق يانتاق» ناملىق پوۋېستى 4 -
قىتىملىق تارىم ئەدەبىيات مۇكاپاتىغا؛
«ئۇششۇگەن ياپراق» ھېكايىسى 6 -
قىتىملىق خانتەڭرى ئەدەبىيات
مۇكاپاتىغا؛ «يالفۇز كەپە» ناملىق
پوۋېستى 13 - قىتىملىق خانتەڭرى
ئەدەبىيات مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن.

مۇندەرىجە

1	گىرىمىسەن يوللار
50	ئۇيۇق سىزىقى
128	ئاق يانتاق
219	يالغۇز كەپە

گىرىمىدىن يوللار

كۈتىدىغىنىم روھتىن
ئايرىلغان، مەڭگۈلۈك ئۆي-
قۇغا كەتكەن تەن. لېكىن،
مەن ئاشۇ ئۇيقۇغا كەتكەن
تەندىن ئايرىلىپ چىققان
روھنىڭ بۇنىڭدىن كېيىن
ماڭا سايىدەك ئەگىشىپ،
مەن بىلەن بىللە ياشايدىغان-
لىقىغا ۋە تۇرمۇشۇمنىڭ
مۇھىم بىر قىسمى بولۇپ
قالدىغانلىقىغا، ھەتتا مې-
نىڭ مەنۋىيىتىمدە ھۆكۈم-
ران ئورۇندا تۇرىدىغانلىقىغا
بارا - بارا ئىشەنمەكتىمەن...
— چىقتى! — يېنىمدا
ئولتۇرغان ئايال بىرىنچى

بولۇپ كېسەل ھارۋىسىدا ياتقان كېسەلگە يېپىشتى.
مېنىڭ قىلىشقا تېگىشلىك ئىشىم ھارۋىدا ياتقان كىشىنى كۆ-
رۈش ئەمەس ئىدى. مەڭگۈلۈك يۇمۇلغان ئۇ كۆزلەر ماڭا غەشلىك،
كۆڭۈل بىئاراملىقى ئېلىپ كېلەتتى. لېكىن، ماڭا تېگىل بولغان
بۇ ئازاب خۇددى مېھمان ئۈچۈن ئالدىن تەييارلانغان، يېمىسە ساھىب-

خان رەنجىدىغان تائامغا ئوخشاش تەقدىر تەرىپىدىن ماڭا مەجبۇرىي تېڭىلغان رېئاللىق ئىدى. كېسەل ھارۋىسى ئۇزاپ كەتكەندىن كېيىن ئوپېراتسىيە بۆلۈمىدىن يەنە بىر ھارۋا چىقتى...

— يۈرۈڭ، — دېدى باش دوختۇر، — رەسمىيەتلەرنى ئۆتۈۋېتىڭ. ئوپېراتسىيە بەك ئوڭۇشلۇق بولدى.

مەن دوختۇرنىڭ نېمىنى كۆزدە تۇتۇپ شۇنداق دېگەننى چۈشەنەلمىدىم، لېكىن ئۇنىڭ كەينىدىن قالماي ئەگەشتىم.

قولۇمدىكى ناھايىتى كۆپ پۇل يېزىلغان چەكنى تۇتقىنىمچە، دوختۇرغا چەكچىيىپ قاراپ تۇراتتىم.

— نېمىگە چەكچىيىسىز؟ — دېدى دوختۇر، — ئۇ خانىم شۇنداق تاپىلىغان، — بۇ پۇلنى سىزگە بېرىشىمىزنى ئېيتقاندى، بەلكى بۇنىڭ سەۋەبىنى سىزمۇ چۈشەنەرسىز؟

ئەزەلدىن كېسەل دوختۇرخانىغا پۇل تۆلەيدىغان قائىدىنى بىلەتتىم. لېكىن، دوختۇرنىڭ كېسەلگە پۇل بەرگەننى ئاڭلاپ باقمىغا. ئىدىم. بۇ قانداق ئىش؟ دوختۇر قوشۇپ قويدى:

— ئايال ياخشى ئىش قىلدى، بىزمۇ دەسلەپتە قوشۇلمىغان، كېيىن ئۇنىڭ قارارىنى توغرا تاپتۇق.

دوختۇر «ئۇ» دېگەندە ئۆلگۈچىنى كۆزدە تۇتقاندى. دېمەك، ئەھۋال چۈشەنچىلىك. ئىككى كېسەل ئوپېراتسىيىخانىغا بىرلا ۋاقىتتا كىرگەن. بىرى، قايتا ھاياتلىق يولىغا قەدەم قويۇپ چىقتى، يەنە بىرى، بولسا...

ئۆيىدىكى بالىلارنىڭ يىغا - زارى كۆزۈمگە كۆرۈنۈپلا تۇراتتى. ئاندىن ئايرىلغان ھەرقانداق بىر ئادەمنىڭ قايغۇسىنى، ھەسرەت - نادامىتىنى تىل بىلەن ئىپادىلەش قىيىن. ئويلىغىنىمدەك، ئەمدىلا تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپنى پۈتكۈزۈپ، تېخى ئالىي مەكتەپ بوسۇغىسىدىن ئاتلاپ كىرمىگەن، ھاياتنىڭ ئىسسىق - سوغۇقلىرىنى تېتىپ كۆرمىگەن، تۇغۇلۇشى مىنۇت - سېكۇنتلا پەرق قىلىدىغان قوشىقى - زەك قىز يىغلاۋاتاتتى. ئۇلارنىڭ كۆز ياشلىرى يېپى ئۈزۈلگەن مار-

جاندهك تۆكۈلمەكتە. ئۇلار ئاغزىدىن ئانا سۈتى پۇراپ تۇرغان، ئانا مېھرىگە، ئانا باغرىغا تەشنا بىچارىلەر ئەمەسمىدى؟ ئانىسى ئۇلارنى قاناتلىققا قاقتۇرماي، تۇمشۇقلۇققا چوقۇتماي ئاسراپ، پەپىلەپ بې- قىپ مۇشۇنچە قىلغان ئىدىغۇ؟ ئۆلۈش بىلەن تۇغۇلۇش كىشىلەرنىڭ ئىرادىسىگە باغلىق بولمىغان قانۇنىيەت بولسىمۇ، لېكىن ئانا بالىلارنى بۇنداق بالدۇر تاشلاپ كەتمەسلىكى كېرەك ئىدى. ئەمەس ئانا نېمىشقا ئۆزى خالاپ تۇرۇپ، يەنە كېلىپ تەلەپ قىلىپ ئۆلۈم يولىنى تاللىدى؟

بالىلارنىڭ يىغىسىغا چىداپ بولمايتتى. بىچارىلەرنىڭ قاپاقلىرى ئىششىپ، كۆزلىرى قىزىرىپ، ئۇلىرىمۇ پۈتۈپ كەتكەنىدى. ئۇلار مېنىڭ ئوقۇغۇچىلىرىم بولۇپ، بۇ يىل ئالىي مەكتەپكە ئىمتىھان بېرىپ، بىرى تېببىي ئىنستىتۇتقا، يەنە بىرى مالىيە ئىنستىتۇتقا قوبۇل قىلىنغانلىق ھەققىدىكى چاقىرىق قەغىزىنى تېخى ئۆلۈشكۈنلا تاپشۇرۇپ ئالغان. شۇنىڭ شادلىقى بىلەن مەست بولغان قوشكېزەك ئاچا - سىڭىللار ئىدى. ئانا ئۇلارنى ماڭا تاشلاپ كەتتى. بەلكىم ماڭا ئىشىنىپ شۇنداق قىلغاندۇ؟ نېمىلا بولمىسۇن، مەسئۇلىيىتىمنىڭ بەكمۇ ئېغىرلىقىنى چۈشىنەتتىم.

نېرۋىلىرى جىددىيلىشىپ كەتكەن، جۇدالىق ئازابىدىن يۈرەكلى- رى لەختە - لەختە بولغان بالىلارنىڭ كەيپىياتى ئانىسىنىڭ يەتتە نەزىرىسىدىن كېيىنمۇ ياخشىلانمىدى. ئۇلار چاقماق چېقىلسىلا ئوت ئالىدىغان بىر دۆۋە قۇرۇق ئوتۇندەك ئارانلا تۇراتتى. خىزمەت مەجبۇ- رىيىتىم دائىرىسىدىن ئېيتقاندا، مەن ئوقۇغۇچىلىرىمنىڭ مەكتەپتە- كى ئىشلىرىغىلا ئىگە بولسام كۇپايە ئىدى. ئائىلىسىدىكى ئىشلار مېنىڭ باشقۇرۇش دائىرىمگە كىرمەيتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ھازىر ئۇلار ئوقۇش پۈتكۈزۈپ ئاللىبۇرۇن مەكتەپ دەرۋازىسىدىن چىقىپ كەتتى. قوشكېزەكنىڭ چوڭى پاتىمە بەكمۇ چېچەن، قىزلارغا خاس نازاكەتكە تولغان ئەخلاقلۇق قىز ئىدى. كىچىكى زۆھرە ئاچىسىغا قارىغاندا تېنى سەل ئاجىزراق كۆرۈنگىنى بىلەن ئەقىل - پاراسەتتە

ئاچىسىدىن قېلىشمايتتى. ئۇلارنىڭ دادىسىنىڭ يوقلۇقىنى بىلەتتىم. بىر كۈنى بىرلىكتە ئەمگەك قىلىۋېتىپ ئۇلاردىن دادىسىنى سورىۋېتسەم، ئۇلار ماڭا دادىسى ھەققىدە ھېچنېمە دەپ بەرمىدى. ئەكسىچە، زۆھرەنىڭ كۆز چاڭاقلىرى لىققىدە ياشقا تولدى. مەن سىنىپ مەسئۇلى بولغاندىن كېيىن بۇلارنى بىلىشكە ھەقلىق ئىدىم. لېكىن، مېنىڭ بۇ سوئالىم ئۇلارنىڭ غۇرۇرىغا تەگكەن ئوخشايدۇ. شۇنىڭدىن كېيىن مەن بۇنداق سوئالنى سوراپ، ئۇلارنىڭ دىل يارىسىنى قوزغاپ قويۇش-تىن قاتتىق ئېھتىيات قىلدىم. يامان يېرى، مەكتەپ بويىچە ئويۇش-تۇرغان ئاتا-ئانىلار يىغىنىدىمۇ بۇلارنىڭ ئۆيىدىن ھېچكىم كەلمىدى.

— ئانام كەلمەكچىدى، — دەيتتى پاتىمە، — بىراق كېسلى ئېغىر، كېلەلمەي قالدى.

دادىڭىزچۇ؟ دېمەكچى ئىدىم، لېكىن ئۇنىڭ بىچارە تۇرقىغا كۆزۈم چۈشۈپ، ئۇنىڭغا ئىچىم ئاغرىپ قالدى. ئۇ ماڭا، مۇئەللىم، نېمە دېسىڭىز، دەڭ، بىراق دادام توغرىسىدا ئېغىز ئاچمىسىڭىز، سوئال سوراپ مېنى تەڭلىكتە قويىمىسىڭىز، دەۋاتقاندا تۇيۇلاتتى. بۇ قوشكىزەك ئاچا-سىڭىللار ھەر جەھەتتە ياخشى بولغاچقا، ئۇلارنىڭ ئۆيىدىن بىرەررسىنىڭ كېلىپ يىغىنغا قاتناشمىغىنىغا سەل تېرىككەن بولساممۇ، ئۇلارغا ئارتۇقچە گەپ قىلغۇم كەلمىدى.

ئالىي مەكتەپ ئىمتىھانىمۇ ئاخىرلاشتى. ئۇچۇرما بولغان قارلى-غاچ بالىلىرىدەك قانات چىقىرىپ، ئۇچۇشقا تەييارلىنىۋاتقان ئوقۇغۇ-چىلىرىم بىلەن خوشلىشىۋاتقاندا، كۆڭلۈم بەكمۇ يېرىم بولدى. لېكىن، ھاياتنىڭ قانۇنىيىتى شۇنداق بولىدۇ. بەزىلەر كېتىدۇ، بەزىلەر كېتىشكە مەجبۇر بولىدۇ. بىز ئۆز ئارزۇيىمىزنى، كۆڭلىمىزنى دەپ باشقىلارنى بىر ئۆمۈر ئۆز يېنىمىزدا تۇتۇپ قالالمايمىز، بولۇپمۇ بىز مۇئەللىملەر بۇنىڭغا كۆنۈك. ئازابلىنىمىز ھەم خۇشاللىنىمىز. تېخى بۇ جۇدالىقنىڭ كەينىدە ئالەمچە شادلىقمۇ بار. ئەنە شۇ تۈركۈم-تۈركۈملەپ بىزنى تاشلاپ كېتىپ قالغان ئوقۇغۇچىلار بىزنىڭ مەنىۋى-

يېتىمىزنىڭ تۇۋرۇكى، ھاياتىمىزنىڭ شادلىقى، جاپالىق ئەمگىكىدە-
مىزنىڭ مېۋىسى.

شۇنداق ھاياجانلىق تۇيغۇلارغا تولغان كۈنلەرنىڭ بىرىدە مېنى
بىر ئايال ئىزدەپ كەلدى. قارماققا 40 ياشلارنىڭ قارىسىنى ئالغان
بۇ ئايال زامانغا لايىق چىرايلىق كىيىنگەن، بۇرۇنلىرى ئىلىپتەك
تۈز، بۇلاقتەك قارا كۆزلىرى ئىچىگە ئولتۇرۇشقانىدى. ئايالنىڭ ئاق
سېرىققا مايىل يۈزلىرى سەل سولاشقان. بالىلىرى ئېيتقاندەك كې-
سەل ئازابى ئۇنى سولاشتۇرغان بولسا كېرەك. مۇشۇ كۈنلەردە مېنى
ئىزدەپ كېلىدىغان كىشىلەر كۆپ ئىدى. گەرچە مەن «قولدىن ھېچ
ئىش كەلمەيدىغان ئاددىي مۇئەللىم» بولساممۇ، مېنى خۇدادەك بى-
لىپ، مەندىن بالىلىرى ئۈچۈن ياردەم سوراپ كېلىدىغانلارنىڭ ئايغى
ئۈزۈلمەيتتى. مەن بۇ ئايالنى ھېچقاچان كۆرۈپ باقمىغانىدىم.
— مەن ئوقۇغۇچىڭىز پاتىمە - زۆھرەنىڭ ئانىسى بولمەن، —
دېدى ئايال تىنچلىق سورىشىپ بولغانىدىن كېيىن، — ئىسىم
خانساھىپ.

— ھە، مۇنداق دەڭ! كۆرۈشكىنىمگە خۇشالمەن، — دېدىم مەن.
مۇئەينى ۋاقىتتا چىلاپمۇ ئەكېلەلمىگەن بۇ ئايالغا تەكەللۇپ بىلەن.
— بالىلارنى سىزگە تاشلاپلاۋەتتىم. بەك سەت بولدى، ئەسلىدە
مەن ئۆز ۋاقتىدا...

— بولدى، ئۆتكەن ئىشلار كەتتى. بالىلارنى تەربىيەلەش مەسى-
لىسىگە كەلسەك، بۇ بىزنىڭ خىزمىتىمىز، مېنى بىرەر ئىش بىلەن
ئىزدەپ كەلگەنمىدىڭىز؟ — دېدىمەن خانساھىپنىڭ گېپىنى بۆلۈپ.
— شۇنداق مۇئەللىم، — دېدى خانساھىپ، — مەن بىر ئىش
بىلەن كەلگەن. سىزگە ئېغىرىمنى سېلىشتىن بەكمۇ خىجىلمەن.
بىراق، ئىشەنسىڭىز سىزدىن باشقا يېقىنىم يوق. مەن بۇنى پۈتۈنلەي
بالىلارنى كۆزدە تۇتۇپ دەۋاتىمەن. بۇ يۇرتتا تىغدەك تەنھامەن. ئىككى
بالام مەندىن كېيىن قالسا باشپاناھسىز قالىدۇ. شۇڭا، بالىلىرىمغا
ئىگە بولۇپ قويۇشقا ۋەدە بەرسىڭىز.

مەن خانساھىپقا قارىدىم. ھېچ ئىشتىن ھېچ ئىش يوق، ماڭا مۇشۇنداق تەلەپ قويۇۋاتقان بۇ ئايالنىڭ نېرۋىسى جايىدىمۇ، دەپ ئويلىدىم. لېكىن، ئايال ماڭا جىددىيلىك بىلەن قاراپ، مېنىڭ جاۋاب بېرىشىمنى كۈتۈۋاتاتتى، «ئىگە بولۇش» سۆزىنىڭ سالىمىقىدىن ئىكەنلىكىگە ئېغىرلىقىنى بىلەتتىم. خانساھىپقا قاراپ كۆلدىم. مەن تۈيۈقسىز قويۇلغان بۇ تەلەپكە جاۋاب بېرىشكە ئامالسىز قالغانىدىم. — بىلىمەن، — دېدى خانساھىپ ئەلەم تەپچىپ تۇرغان كۆزلىرىنى مەندىن ئېچىپ تۇرۇپ، — تەلپىم سەل چەكتىن ئېشىپ كەتتى. لېكىن، مېنىڭ باشقا ئامالىم يوق. مەن بالىلىرىمنىڭ ئالىي مەكتەپكە قوبۇل قىلىنغانلىق توغرىسىدىكى چاقىرىق قەغىزى قولىدىن تارتىپ تەڭگۈچىلىك ياشايمەن. ئۇلارنىڭ بۇ شادلىقىدىن بەھرىمەن بولغۇم، ئۇلارنىڭ ئارزۇ - تىلەكلىرىنىڭ دەسلەپكى ئۇل تېشىنى تىزغان چاغدىكى خۇشاللىقىنى كۆرگۈم بار. مۇشۇنىڭ ئۆزىمۇ ماڭا كۇپايە. سىز ئۇلارنىڭ ئۈستازى. مەن بالىلىرىمنى ياخشى چۈشىنىمەن. ئۇلار كېيىنكى ھايات مۇساپىسىدە ئۆز ئورنىنى تاپالايدۇ. بىراق، ئۇلار يەنىلا بالا. ئۇلار ياردەمگە، مېھرى - شەپقەتكە، بولۇپمۇ بىرونىڭ ئۆزلىرىنى يېتەكلەپ، تۇرمۇشنىڭ تۇنجى قېيىن ئۆتكىلىدىن ئۆتكۈزۈپ قويۇشىغا موھتاج. لېكىن، بۇ مەجبۇرىيەتنى مەن ئادا قىلالمايدىغان بولدۇم. چۈنكى، مەن ساقايماس كېسەلگە گىرىپتار بولدۇم. سىزگە نۇرغۇن پۇل قالدۇرۇپ كېتىمەن. بۇ پۇلنى پەقەت مەن كۆز يۇمغاندىلا ئاندىن قولىڭىزغا ئالىسىز. بالىلىرىمغا ئالتە يىل ئىگىدارچىلىق قىلىدىڭىز. مەن بۇ ياخشىلىقىڭىزغا جاۋاب قايتۇرالماي تۇرۇپ، يەنە سىزدىن ئېغىر بىر مەسئۇلىيەتنى ئۈستىڭىزگە ئېلىشىمىڭىزنى تەلەپ قىلىۋاتىمەن. يولسىزلىقىمنى كەچۈرۈڭ.

ئۇنىڭ كۆز چاناقلىرى لىققىدە ياشقا تولدى. مەن ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، بارغانسېرى گاڭگىراپ قېلىۋاتاتتىم. گۇيا ئۇ ماڭا چاقچاق قىلىۋاتقاندا، ئۇنىڭ سۆزلىرىگە ھېچ ئىشەنگۈم كەلمەيتتى. «ئۆلۈم، ساقايماس كېسەل، چاقىرىق قەغىزى، ئىگە بولۇش، مە-

راس قالدىغان بىرمۇنچە پۇل...» بۇلارنىڭ ھەممىسى چۈشىنىكسىز سۆزلەر. بۇلارنىڭ بىر - بىرى بىلەن نېمە ئالاقىسى بار؟ لېكىن، سوئالنى ئۆمرۈمدە تۇنجى قېتىم كۆرۈۋاتقان، يەنە كېلىپ مەندىن ناھايىتى زور ياردەم تەلپ قىلىپ كەلگەن، ئۆزىنى ئوقۇغۇچىلىرىم - نىڭ ئانىسى دەپ ئاتاۋاتقان بۇ ئايالدىن سوراش بەكمۇ بىئەپ ئىدى. ئۇ قاچان ئۆلدى؟ مەن ئۇنىڭ بالىلىرىغا قانداق ئىگە بولۇشۇم كېرەك؟ ئۇ مىراس قالدۇرىدىغان پۇل زادى قانچىلىك؟ ئۇ پۇل ھازىر نەدە؟ ئەگەر بار دېيىلسە ئىككى بالىنىڭ ئوقۇش پۈتكۈزگۈچە خىراجەتلىگەن يېتەمدۇ؟ مۇھىمى، نېمە ئۈچۈن ئۇ پۇل خانساھىپ ئۆلگەندىن كېيىن قولغا تېگىدۇ؟

بېشىم پىرقىراپ كەتتى. شۇنداقتىمۇ ئالدىمغا ئىلتىجا بىلەن كەلگەن بۇ ئايالنى نېمىدەپ يولغا سېلىشىم كېرەك؟
— گەپلىرىڭىزنى ھېچ چۈشىنەلمىدىم. بولسا ماڭا ئېنىقراق ئېيتىشىڭىز، — دېدىمەن ئۇنىڭغا.

— مۇبادا مېنىڭ ئىككى بالامنى ئۆز بالىڭىز قاتارىدا كۆرۈپ تەربىيىلىگىنىڭىزنىڭ ھەققى - ھۆرمىتىنى قىلىشىڭىز، ماڭا ئىشەندىڭىز، مەندىن سوئال سورىمىسىڭىز ھەمدە ئاشۇ قوللىڭىزغا تېگىدىغان پۇل ئۈچۈن بولسىمۇ مېنى ئوپىراتسىيە قىلىدىغان كۈنى بېشىمدا تۇرۇپ بەرسىڭىز، بولامدۇ؟ — ئۇنىڭ ئاۋازى بوغۇلۇپ قالدى، — بىلىمەن، سىزگە تۈگىمەس جاپا ۋە ئاۋارىچىلىكتىن باشقا ئىش يوق. — بولىدۇ، دېگىنىڭىزچە بولسۇن، — دېدىم ئازراق ئويلانغاندىن كېيىن.

— رەھمەت، — دېدى خانساھىپ، — بالىلىرىمنىڭ سىزنى ماختىغىنى بىكار ئەمەسكەن. ئوپىراتسىيە كۈنىنى بېكىتىپ بولغاندا مەن سىزگە خەۋەر قىلىمەن. ھە راست، بۇ ئىشلارنى بالىلار ھازىرچە ئۇقمىسۇن...

خانساھىپنى ئۈزىتىپ قويۇپ ئىشخانىمغا قايتىپ كىردىم. مەن ئۇنىڭغا نېمە ئۈچۈن ماقۇل دېگەندىمەن؟ توۋا خۇدايىم، مەن نېمە

قىلىپ قويدۇم؟ نېرۋامدىن چاتاق چىقتىمۇ نېمە؟ بۇ مېنىڭ مەجبۇرىيەت تۇيغۇمۇ ياكى... بۇلارنى ئويلىغانسېرى ئۆزۈمنىڭ بەكمۇ چوڭ بىر تەۋەككۈلچىلىككە قەدەم قويغىنىمنى چۈشىنىپ يېتىۋاتاتتىم. ئۇنىڭ تەلەپ - ئىلتىجالىرىنى تېڭىرقاش ئىچىدە سەۋەبىنى ھېچ سۈرۈشتۈرمەيلا قوبۇل قىلغان ئىكەنمەن، ئەمدى يېنىۋېلىشىمنىڭ ئامالى يوق ئىدى. ئەگەر ۋەدەمدىن يېنىۋالسام ئوغۇل بالىچىلىق قىلغان بولمايتتىم. توۋا، ھاياتتا ئاجايىپ قىزىق ئىشلار بولىدىكەن. بۇلار ماڭا خۇددى چاقچاقىتىك، خىيالىي تۇيغۇدەك بىلىنىۋاتاتتى. دېگەندەك، ئارىدىن ھەپتە ئۆتۈپلا پاتىمە - زۆھرەنىڭ چاقىرىق قەغىزى پوچتا ئارقىلىق مەكتەپكە يېتىپ كەلدى. خانساھىپ توغرا پەرەز قىلغانىكەن. بالىلار بىزنىڭ ۋە ئانىسىنىڭ ئىشەنچىنى يەردە قويمىغانىدى. ئۇلار چاقىرىق قەغىزىنى قولغا ئېلىپ، خۇشلۇقىدىن نېمە قىلىشىنى بىلەلمەي قېلىشتى. ئۈچ كۈندىن كېيىن پاتىمە بىلەن زۆھرەدىن خانساھىپ يازغان كىچىككىنە بىر باغاچقە تاپشۇرۇۋالدىم.

«ھۆرمەتلىك مەنسۇر ئەپەندى:

ياخشىمۇسىز؟ بىلىشىمچە، بالىلىرىمنىڭ شادلىقى سىزگىمۇ ئورتاق. چۈنكى، ئۇ سىزنىڭ جاپالىق مېھنىتىڭىزنىڭ مەھسۇلى. ئۆتكەنكى سۆھبىتىمىز بويىچە (سىز ماڭا ۋەدە بەرگەن ئىدىڭىز) ئەتە دوختۇرخانىغا كەلسىڭىز. سىزنى ئاۋارە قىلىدىغان بولدۇم. ھۆرمەت بىلەن خانساھىپ»

چاقچاقىتىك بىلىنگەن بۇ ئىش ئەمەلىيەتتە راستقا ئايلىنىش ئالدىدا تۇراتتى. دېگەندەك ئەتىسى دوختۇرخانىغا باردىم ھەمدە ناھايىتى كۆپ پۇل سانى چۈشۈرۈلگەن چەكنى قولۇمغا ئالدىم. چەكنى بەرگەن دوختۇرمۇ ماڭا ئارتۇقچە بىرنەرسە دەپ بەرمىدى. مەن خانساھىپنىڭ ئىدارىسىدىكىلەر بىلەن بىللە ئۇنىڭ ئاخىرەتلىك ئىشلىرىنى بىر تە-

رەپ قىلىشقا قاتناشتىم. يەتتە نەزىرىسىدىن كېيىن پاتىمە - زۆھرەنى ئانىسىنىڭ ۋەسىيىتى بويىچە بۆلۈنگەن مەكتەپلىرىگە ئاپىرىپ تىزىمغا ئالدۇردۇم. مەن خانساھىپنىڭ ئىدارىسىگە قاتراپ يۈرۈپ، بېجىرىش-كە تېگىشلىك ئىشلارنى بېجىردىم.

— سىز ئۇنىڭ نېمىسى؟ تۇغقىنى ئەمەسقۇ؟ خانساھىپنىڭ بۇ يۇرتتا تۇغقىنى بارلىقىنى بىلمەيدىكەنمىز، — دېدى ئۇنىڭ باشلىقى ماڭا.

مەن ئۇنىڭ ئىككى قىزىنىڭ سىنىپ مەسئۇلى، — ئۇلار ئوقۇش پۈتكۈزۈپ ئالىي مەكتەپكە كەتتى. بىراق، خانساھىپ مەندىن بالىلارغا ئىگە بولۇپ قويۇشۇمنى ئۆتۈنگەنلىكى ئۈچۈن مۇشۇنداق چېپىپ يۈرۈۋاتىمەن، — دېدىم.

— شۇنداقمۇ؟ — دېدى باشلىق ماڭا، — بىز باشقىچە ئويلاپ-تۇق، — ئۇ شۇنداق دەپلا كۈلۈپ كەتتى، — خانساھىپقۇ ئېسىل ئايال ئىدى. لېكىن، دەيمىنا ئەمدى؟ ئىنسانچىلىق ئەمەسمۇ؟ ئادەملەر ئاجايىپ بولىدىكەن. ئۇلارنى ئەيىبلەش مۇمكىنمۇ؟ ئىنسانلار ھامان بىر - بىرىدىن قۇسۇر تېپىشىپ، بىر - بىرىنىڭ ئەيىبىنى كۈلۈشكەن كۆڭۈللىرىنى خۇش قىلىشىدۇ، ھەتتا ئۆلگەنلەر - مۇ بۇنىڭدىن مۇستەسنا ئەمەس. باشلىقنىڭ گېپى ئاچچىقىمنى كەلتۈرگەن بولسىمۇ، ئۆزۈمنى بېسىۋالدىم. مېنىڭ خالىس ياردىمىمۇ پىتىنە - پاسانقا ساپاق بولۇپ قېلىۋاتاتتى. خانساھىپنىڭ ياردەمگە باشقا بىرىنى ئەمەس، بالىلىرىنىڭ ئوتتۇرا مەكتەپتىكى سىنىپ مەسئۇلى بولغان مەندەك بىر ئادەمنى تاللىغانلىقىنىڭ سەۋەبىنى چۈشەنگەندەك بولدۇم. ئۇنىڭ ماڭا ئىشەنگەنلىكىگە ئىچىمدە خۇش بولدۇم. ئۆز بۇرچۇمنى تېخىمۇ ياخشى ئادا قىلىش نىيىتىگە كەلدىم.

قىزلار ھەر شەنبە كۈنى بىزنىڭ ئۆيىگە يېنىپ كېلەتتى. يالغۇز ئۆي ئۇلارنى ئازابلادى. ئۇلارنىڭ ئۆيىدىكى ھەممە نەرسىدە ئانىسىنىڭ سايىسى بار. بۇ ئۇلارغا تەسەللى بولالمايدۇ، ئەكسىچە ئازابلادى. جۇدالىق ئازابى ئانىسى بىلەن بىللە ياشىغان ئاشۇ ئۆيدە ئۇلارنى

تېخىمۇ قىينايدۇ. شۇڭا، ئۇلارنىڭ ئۇ ئۆيگە كىرسىلا كۆڭلى بۇزۇ-
لۇپ، يۈرىكى ئىزىلىدۇ. ھايات يولىغا يېڭىلا قەدەم قويغان بۇ يېڭى
مايىسلار پەرۋىشكە، مۇھەببەتكە، مېھىر - شەپقەتكە موھتاج.

— بىچارىلەر، — دەيدۇ ئايالىم ئىچ ئاغرىتىپ، — ئەجەب -
ھە؟ ئانىسى ھېچبولمىغاندا ئۇلار ئالىي مەكتەپنى پۈتكۈزگۈچىلىك
ياشىغان بولسىمۇ بوپتىكەن. كەلسۇن، ھەر شەنبە كۈنلىرى كەل-
سۇن. ئۆز ئۆيىدەك بەھۇزۇر تۇرسۇن.

قىزلار چاققان ھەم ئىشچان بولغاچقا، ئايالىمغا ئىش ئاشمايتتى.
ئۆيلەرنى چىنىدەك پاكىز تازىلايتتى. ئۇلارغا قاراپ مەستلىكىم كې-
لەتتى. تۇرۇپ ئىچىم ئاغرىتتى. ئۇلارنىڭ قورۇنىدىغانلىقى، تارتى-
نىدىغانلىقى، ھەرقانچە قىلىسىمۇ ئۆز ئۆيىدەك بولمايدىغانلىقى ئېنىق
ئىدى. ئۇلار خالىغانچە كۈلەلمەيدۇ، خالىغانچە يىغلىيالمايدۇ. ئۇلار
قانىتى بوغۇچلانغان قۇش، قانداق قىلىمىز؟ تەقدىرنىڭ قىسمەتلىرىگە
بويسۇنماي ئامال يوق.

مەن خانساھىپ ھەققىدە دائىم ئويلايتتىم. ئۇنىڭ تۇيۇقسىزلا
مېنىڭ تۇرمۇشۇمغا بۆسۈپ كىرىشى مېنى گاڭگىرىتىپ قويغانىدى،
بۇ بالىلارنىڭ دادىسى كىم؟ ئۇ ھاياتمۇ؟ ئەگەر ھايات بولسا ئۇ ھازىر
نەدە؟ بۇ بالىلارنى نېمە ئۈچۈن مېنىڭ ئىگىدارچىلىق قىلىشىمغا
تاشلاپ قويدۇ؟ بۇ سوئاللار مېنى قىينايتتى. بۇنى بىلىشىم زۆرۈر
ئىدى. لېكىن، بالىلاردىن بۇنى سورىغان بولساممۇ جاۋاب ئالالمىغا-
نىدىم. ئەڭ مۇھىمى، قولىمدىكى بالىلارنىڭ نامىغا ئاتاپ بانكىغا
قويغان ناھايىتى كۆپ پۇلنىڭ چېكى ئىدى. خانساھىپ دوختۇرخانا
ئوپېراتسىيىخانىسىغا تىرىك كىرىپ كېتىپ ئۆلۈك چىقتى.

— مەن ئۆلۈپ كېتىمەن، — دېگەندى ئۇ، — ماڭا بەرگەن
ۋەدىڭىز بويىچە ئىش قىلىشىڭىزلا مەن سىزنىڭ ياخشىلىقىڭىز ئۈچۈن
رازى بولىمەن. ئۈمىدىم، مەندىن ھېچ نەرسە سورىماڭ. دوختۇردىن-
مۇ ئارتۇقچە گەپ سورىماڭ، بولامدۇ؟

بۇ سۆز قۇلىقىم تۈۋىدە دائىم دېگۈدەك جاراڭلايتتى. ئۇنىڭ